

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Linguistica V (2010)

Ewa Horyń

Żeńskie imiona chrzestne w księgach urodzeń miasta Miechowa

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie i analiza imion chrzestnych dzieci płci żeńskiej urodzonych w latach 1918–1939, w ważnym dla dziejów kraju i miasta okresie historyczno-politycznym. Materiał czerpię z ksiąg urodzeń znajdujących się w miechowskiej kancelarii parafialnej. Zajmuję się tu imiennictwem wyłącznie mieszkanek miasta (a nie regionu).

Miechów jako miasto wstąpił na widownię dziejów w 1163 r., a jego historia wiąże się ściśle ze sprowadzeniem z Jerozolimy przez możnowładcę Jaksę herbu Gryf Stróżów Grobu Chrystusowego – Bożogrobców (*Miasta polskie* 1965: 649–650; *Leksykon miast polskich* 1998: 482–484), administratorów klasztornej parafii¹. Miechów stał się osadą przyklasztorną i rozwijał się wraz z zakonem, a prawa miejskie, z nadania Przemysława II, uzyskał już w 1290 r. (Weber 1917: 19; Pęckowski 1967: 13; Pęckowski 1992: 29; Barczyński 2002: 12). Do XX w. następowały tu doniosłe przemiany społeczne, z jednej strony ożywienie i rozwój miasta, wielka rozbudowa klasztoru, a z drugiej niepowodzenia i klęski polityczne (Gliński-Boksiński, Barczyński 2007: 12–14).

Okres międzywojenny w Miechowie przyniósł wiele zmian związanych z organizacją władzy polskiej, powstawaniem instytucji urzędowych, placówek kulturalno-oświatowych, rozbudową szkół, zakładaniem niewielkich przedsiębiorstw i fabryk, czy różnorodnych warsztatów i sklepów. W tym czasie do parafii miechowskiej, oprócz Miechowa, należało trzydzieści wiosek z czterech gmin: Miechów, Chodów-Charsznica, Jaksice, Wielko-Zagórze (Reinz 1999: 245), a proboszczami byli kolejno: ks. dziekan Stanisław Zapałowski, ks. kanonik Bronisław Piasecki i ks. kanonik Jan Widłak (Mrozkiewicz 2007: 11).

Materiał źródłowy wykorzystany w tym artykule zawarty jest w 6 woluminach: t. XIV obejmuje lata 1915–1919, t. XV: 1920–1922, t. XVI: 1923–1928, t. XVII: 1929–1933, t. XVIII: 1933–1937, t. XIX: 1937–1940. Każdy z nich kończy się jednakową formułą:

¹ „Bożogrobcy przy pomocy fundatora wybudowali najpierw mały, murowany kościółek Św. Grobu, a potem, w latach 1235–1295 dużą świątynię w stylu romańskim, na której fundamentach, po pożarach i przebudowach, stoi dzisiejsza budowla” (Wędzki 1967: 245–246).

Księga niniejsza nazwana Unikatem dla zapisywania aktów Stanu Cywilnego o urodzonych w Rzymskokatolickiej parafii Miechów złożona ze 142 kart oparafowanych i wyznaczonych znakiem [tu nazwisko urzędującego dziekana – uzupełnienie E.H.] „Ks. Romuald Wiadrowski. Kanonik Kielecki Dziekan Prandocki” zaczęta 1 stycznia 1920 r. Własnym podpisem i pieczęcią urzędową zaświadczam. Miechów, 28. 12. 1919².

Każdy rok wpisów do księgi urodzeń zakończony był formułą:

Protokołem zakończenia księgi urodzeń Stanu Cywilnego Rzymskokatolickiej parafii Miechów, podpisanym przez Urzędnika Stanu Cywilnego – proboszcza parafii [tu przez ks. Jana Wiślaka – uzupełnienie E.H.], Protokołem sprawdzenia, podpisanym przez dziekana tutejszej parafii oraz Skorowidzem aktów urodzeń.

Zapisy w księgach urodzeń sporządzano w formie notatek, układ tabelaryczny wpisów wprowadzono dopiero w 1945 r. Dominowała szablonowość sformułowań. Wpisy zawierały zwykle:

- 1) informacje na temat przynależności nowo narodzonego dziecka do wspólnoty katolickiej;
- 2) dane o ochrzczonym dziecku – miejsce, data urodzin i chrztu, imię i nazwisko księdza dokonującego chrztu; imię (imiona) dziecka, przyjęte nazwisko;
- 3) dane o rodzinie dziecka: zwykle tu zapisywano imię (imiona) i nazwisko ojca, wiek oraz uprawiany przez niego zawód, imię (imiona) matki, nazwisko rodowe oraz wiek; zawód matki podawano jedynie w przypadku dzieci nieślubnych; odnotowywano także imiona i nazwiska rodziców chrzestnych.

Każdego zapisu dokonywano w „przytomności mających obywateli Miechowa” – najczęściej dwóch mężczyzn ze środowiska, z którego pochodzili rodzice dziecka, a więc urzędników państwowych, adwokatów, komorników sądowych, lekarzy, nauczycieli, rzemieślników, kupców, robotników czy wyrobników (np. „Roman Barczyński lat 40, Andrzej Zdechlik lat 36, mający rzemieślnicy z Miechowa – wpis z 1.01.1923 r.”). W przypadku dzieci nieślubnych, a te przeważnie rodziły się w szpitalu, a nie w domu, świadkami byli: akuszerka, lekarz lub sekretarz szpitala św. Anny w Miechowie.

Księgi z interesujących nas lat redagowane były w języku polskim, do 1917 r. językiem kancelaryjnym był język rosyjski³. Wpisy prowadzone były estetycznie, unikano skreśleń, błędów literowych (w imieniu, nazwisku, czy pominięciu wyrazu) zaznaczano w tekście wielką literą *F*, którą powtarzano na marginesie wraz z formą poprawną. Na dość szerokim marginesie znajdowały się także dodatkowe informacje związane ze zmianą imienia, np. przyjęcie przez Żyda imienia lub nazwiska chrześcijańskiego, także dane związane z zawarciem przez daną osobę związku małżeńskiego (ślub kościelny i cywilny lub tylko kościelny), unieważnieniem ślubu, datą śmierci, miejscem pochówku, dokumentowano również informacje mówiące o rzeczeniu się przez matkę nieślubnego dziecka na rzecz innej osoby. W przypadku

² Podaję tu formułę znajdującą się w t. XV księgi urodzeń.

³ „Decyzją Kongresu Wiedeńskiego w 1815 r. z większości ziem byłego Królestwa Warszawskiego zostało utworzone Królestwo Polskie włączone do Rosji, w ramach którego znalazła się ziemia miechowska jako najbardziej wysunięta na południe część imperium carskiego. Ten stan rzeczy istniał aż do wybuchu I. wojny światowej” (Zaich 2006: 7).

gdy chodziło o zmianę wyznania, np. przejście z judaizmu na katolicyzm, wpisu dokonywał osobiście dziekan dekanatu miechowskiego (np. wpis z 29.11.1919 r.). W księgach znalazły się również zapisy dotyczące przeprowadzenia w domach dwóch chrztów z wody (zapisy z 22.07.1922 r. i 23.09.1928 r.).

W materiale odnajdujemy notatki informujące o urodzeniu martwego dziecka. W takich przypadkach księży na marginesie karty podawali jedynie nazwisko dziecka, czasami z formułami: „nieżywo urodzone” lub „nieżywe Miechów Szpital”. O płci martwego dziecka informowała notatka sporządzona przez księdza: „Nieżywo urodzone dziecię płci żeńskiej w szpitalu św. Anny” lub „Dziecię nieżywe płci żeńskiej, które żywe na świat przyszło”. Jeśli chodzi o zapis imion, obowiązywała tu ich forma oficjalna. Tylko jeden raz pojawiła się zanotowana w 1931 r. forma hipokorystyczna – „Ania (: Anna) Młodzik. Szpital Miechów”.

Zasób imion

Wykaz imion żeńskich wyekscerpowanych ze źródeł ilustruje tabela 1 (s. 70–71). Imiona te podaję w układzie alfabetycznym wraz z frekwencją zarówno w nominacji jedno-, jak i wieloimiennej, a także sumaryczną liczbę użyć danego imienia w księgach.

W badanych księgach urodzeń z lat 1918–1939 zarejestrowano 115 imion żeńskich, które wystąpiły 1328 razy. W tym okresie do najczęściej używanych imion żeńskich, mających frekwencję wyższą niż 20 użyć, należą: *Maria* (122 użyć), *Janina* (101 użyć), *Zofia* (83 użyć), *Marianna* (61 użyć), *Helena* (59 użyć), *Stanisława* (54 użyć), *Józefa* (52 użyć), *Anna*, *Krystyna* (po 44 użyć), *Irena* (39 użyć), *Stefania*, *Teresa* (po 27 użyć), *Barbara* (26 użyć), *Leokadia* (23 użyć), *Halina* (22 użyć), *Danuta*, *Sabina* (po 21 użyć). Imiona te stanowią jedynie ok. 14,7% wszystkich udokumentowanych żeńskich imion chrzestnych. Pozostałe, mieszczące się w granicach poniżej 20 użyć (od 19 do pojedynczych zapisów), stanowią ok. 85,3%. Tak duży procent imion rzadko nadawanych wskazuje na bogactwo i zróżnicowanie ówczesnego imiennictwa żeńskiego, a także na popularność jedynie 17 imion.

Motywy nadawania imion

Imiona żeńskie nadane na chrzcie miechowiankom w okresie międzywojennym były w większości imionami chrześcijańskimi. Stanowią one aż 83,4% całego zasobu użytych imion. Pozostałe to imiona słowiańskie lub inne. Należą tu np. *Aldona*, *Bogusława*, *Bożena*, *Bronisława*, *Dobrosława*, *Kazimiera*, *Mieczysława*, *Mirosława*, *Wanda*, *Zdzisława* (Bubak 1993; Malec 1994; 1995).

Zacznijmy od przedstawienia motywacji imiennictwa w interesującym nas okresie. Zebrane imiona żeńskie mają motywację religijną lub świecką (Malec 2001: 72–79). Jak pisze M. Malec, „z motywacją religijną genetycznie związany był zwyczaj nadawania imion występujących w kalendarzu w dniu urodzin dziecka lub jego najbliższej okolicy, czasem w dniu chrztu dziecka” (Malec 2001: 76). Były to imiona, według panujących przekonań, przez dziecko przyniesione (Kopertowska 1994: 26).

W Miechowie w latach 1918–1939 77 dziewczynek „przyniosło” sobie imię i otrzymało je zgodnie z kalendarzem. U 45 o wyborze imienia zdecydował dzień urodzin, a u 32 data chrztu.

Jeśli chodzi o motywację świecką, dużą rolę w wyborze imienia odegrała tradycja rodzinna związana z procesem nadawania imion po przodkach ze strony ojca lub matki (Malec 2001: 79). Okazuje się, że w zebranym materiale wpływ zarówno imion rodziców, jak i chrzestnych na nominację był dość duży. Przy wyborze imion żeńskich przeważał zwyczaj dziedziczenia imion po rodzicach biologicznych, a następnie po rodzicach chrzestnych. Wystąpiły 92 przypadki dziedziczenia imienia po rodzicach biologicznych: w tym po matce – 62, po ojcu – 30 imion (np. *Stanisław* → *Stanisława*). 66 przykładów dotyczy nadawania imion po rodzicach chrzestnych: 55 zapisów dotyczy przejmowania imienia po matce chrzestnej, zaś 9 po ojcu chrzestnym (np. *Jan* → *Janina*).

Już pod koniec XX w. bardzo trudno jest ustalić motywy decydujące o wyborze imienia. Z sondażu ankietowego, przeprowadzonego przez M. Stachurską, obejmującego dzieci urodzone w Miechowie w latach 1982–1988 wynika, że rodzice, dając dziecku imię, kierowali się głównie panującą modą i tradycją rodzinną (Stachurska 1996: 214). A. Tomecka, przywołując księgi urodzeń z Nowej Brzeźnicy k. Częstochowy również z lat 80. XX wieku, zwraca uwagę na dwie przyczyny nominacji w zakresie imion chrzestnych: modę imienniczą oraz chęć obdarzenia dziecka imieniem oryginalnym (Tomecka 1994: 167).

Współcześnie w Miechowie o wyborze imienia decydują cztery czynniki: moda, tradycja rodzinna, czynniki estetyczno-językowe, a także chęć nadania dziecku imienia oryginalnego. Stąd w miechowskich księgach chrztów z lat 2002, 2005, 2006 odnajdujemy takie imiona, jak *Bianka*, *Jowita*, *Nikola*, *Roksana* czy *Żaneta*.

Jedno- i wieloimiennosc

W zebranym materiale imienniczym mamy do czynienia zarówno ze zjawiskiem jednoimiennosci, jak i polionimii, czyli, jak pisze M. Malec, ze zwyczajem nadawania dwu lub więcej imion (Malec 2001: 81) (zob. tabela 1). W analizowanych księgach wystąpiły 63 zapisy zawierające nominację jednoimienną. W grupie tej największą frekwencją cieszyło się 8 imion, które nadano ok. 7% ochrzczonych dzieci płci żeńskiej. Należą tu: *Janina* (31 zapisów), *Zofia* (18 zapisów), *Marianna*, *Stanisława* (po 16 zapisów), *Helena* (14 zapisów), *Anna* (11 zapisów), *Józefa*, *Krystyna* (po 10 zapisów). Rzadziej nadawano imiona: *Irena* (8 razy), *Halina*, *Maria* (7 zapisów), *Leokadia* (6 zapisów), *Sabina*, *Stefania*, *Teresa*, *Wanda*, *Władysława*, *Zdzisława* (po 5 zapisów), *Cecylia*, *Danuta*, *Genowefa* (po 4 razy), *Aleksandra*, *Aniela*, *Czesława*, *Kazimiera*, *Wiesława* (po 3 zapisy), *Bronisława*, *Henryka*, *Magdalena*, *Mieczysława*, *Mirosława*, *Natalia*, *Otolia*, *Teofila*, *Wincentyna* (po 2 zapisy). Do najrzadziej nadawanych w tej grupie (po 1 zapisie) należały: *Adela*, *Adolfa*, *Alfreda*, *Alicja*, *Antonina*, *Barbara*, *Bogusława*, *Bożena*, *Celina*, *Dobrosława*, *Eleonora*, *Elżbieta*, *Emilia*, *Eugenia*, *Franciszka*, *Gabriela*, *Honorata*, *Izabela*, *Joanna*, *Katarzyna*, *Michalina*, *Pelagia*, *Teodozja*, *Wacława*, *Zuzanna*. Spośród nich tylko trzy imiona: *Adela*, *Adolfa* i *Teofila*, nie wchodziły w skład zestawień wieloimiennych. Do grupy tej należy też *Ania* – zdrobnienie imienia *Anna*.

Analiza materiału wykazuje, iż zdecydowaną większość dzieci jednoimiennych płci żeńskiej stanowią dzieci nieślubne. W księgach urodzeń udokumentowano dużą liczbę takich zapisów – 47 przykładów. W grupie tej do najpopularniejszych należy 7 imion: *Janina* (4 użycia), *Anna* (3 użycia), *Józefa* (3 użycia), *Franciszka* (2 użycia),

Tab. 1.

Imię	Jednoimiennosc	Wieloimiennosc*			Suma użyć	Imię	Jednoimiennosc	Wieloimiennosc			Suma użyć
		1	2	3				1	2	3	
Adela	1	0	0	0	1	Kalina	0	1	0	0	1
Adolfa	1	0	0	0	1	Kamila	0	1	1	0	2
Agata	0	0	2	0	2	Karolina	0	0	3	0	3
Agnieszka	0	0	1	0	1	Katarzyna	1	0	5	0	6
Albina	0	1	0	0	1	Kazimiera	3	4	9	0	16
Aldona	0	1	1	0	2	Konstancja	0	0	1	0	1
Aleksandra	3	4	6	0	13	Krystyna	10	24	10	0	44
Alfreda	1	1	0	0	2	Kunegunda	0	0	1	0	1
Alicja	1	5	2	0	8	Leokadia	6	11	6	0	23
Alina	0	10	1	0	11	Lidia	0	2	1	0	3
Alojza	0	1	0	0	1	Lucjanna	0	0	1	0	1
Amelia	0	0	1	0	1	Lucyna	0	2	1	0	3
Anastazja	0	1	2	0	3	Ludomiła	0	1	1	0	2
Ania	1	0	0	0	1	Ludwika	0	0	1	0	1
Aniela	3	1	5	0	9	Łucja	0	2	1	0	3
Anna	11	15	17	1	44	Magdalena	2	1	2	0	5
Antonina	1	1	9	1	12	Maja	0	0	0	1	1
Apolonia	0	1	4	0	5	Maria	7	58	55	2	122
Barbara	1	15	7	3	26	Marianna	16	21	24	0	61
Bernardyna	0	0	1	0	1	Marta	0	1	9	0	10
Bogumiła	0	4	0	0	4	Matylda	0	4	4	0	8
Bogusława	1	2	3	0	6	Michalina	1	3	1	0	5
Bożena	1	0	0	1	2	Mieczysława	2	3	0	0	5
Bronisława	2	3	4	0	9	Mirosława	2	8	1	1	12
Cecylia	4	4	4	0	12	Monika	0	1	2	0	3
Celina	1	0	1	0	2	Natalia	2	6	1	0	9
Cynryla	0	1	0	0	1	Otolia	2	1	1	0	4
Czesława	3	2	1	0	6	Paulina	0	0	2	0	2

Daniela	0	1	1	0	2	Pelagia	1	4	0	0	5
Danuta	4	14	3	0	21	Petronela	0	0	1	0	1
Dobrosława	1	3	1	0	5	Praksyda	0	1	0	0	1
Dorota	0	1	2	0	3	Regina	0	1	1	0	2
Eleonora	1	1	2	0	4	Romana	0	1	3	0	4
Eliza	0	0	1	0	1	Romualda	0	1	0	0	1
Elżbieta	1	7	4	0	12	Sabina	5	9	6	1	21
Emilia	1	5	2	1	9	Salomea	0	0	2	0	2
Eugenia	1	0	1	0	2	Stanisława	16	19	18	1	54
Ewa	0	3	3	0	6	Stefania	5	12	10	0	27
Felicja	0	2	0	0	2	Tekla	0	1	1	0	2
Feliksa	0	1	3	0	4	Teodora	0	1	0	0	1
Franciszka	1	2	9	2	14	Teodozja	1	2	2	0	5
Gabriela	1	3	0	0	4	Teofila	2	0	0	0	2
Genowefa	4	6	6	0	16	Teresa	5	7	13	2	27
Gertruda	0	0	1	0	1	Urszula	0	2	0	0	2
Grażyna	0	1	0	0	1	Wacława	1	0	2	0	3
Halina	7	11	4	0	22	Waleria	0	1	2	0	3
Helena	14	25	20	0	59	Wanda	5	10	2	0	17
Henryka	2	4	5	0	11	Weronika	0	1	4	0	5
Honorata	1	0	2	0	3	Wiesława	3	15	2	0	20
Irena	8	22	8	1	39	Wiktoria	0	1	5	0	6
Izabela	1	2	0	0	3	Wincentyňa	2	0	3	0	5
Jadwiga	0	12	3	2	17	Władysława	5	6	12	0	23
Janina	31	42	26	2	101	Zdzisława	5	8	5	0	18
Joanna	1	0	1	0	2	Zenobia	0	1	0	0	1
Jolanta	0	1	0	2	3	Zenona	0	1	0	0	1
Józefa	10	8	34	0	52	Zofia	18	34	29	2	83
Julia	0	0	11	0	11	Zuzanna	1	2	0	0	3
Juliana	0	1	3	0	4						

* Rubryki 1, 2, 3 określają dane imię jako pierwsze, drugie bądź trzecie.

Krystyna (2 użycia), Halina (2 użycia), Zofia (2 użycia). Reszta imion jest dość różnorodna i w materiale pojawiła się jednorazowo. Oto one: Aniela, Apolonia, Barbara, Danuta, Genowefa, Helena, Joanna, Katarzyna, Magdalena, Maria, Marianna, Sabina, Stanisława, Teofila, Teresa, Wanda, Zofia. Warto wspomnieć, iż jedynie 10 dziewczynek z grupy nieślubnych otrzymało na chrzcie dwa imiona. Są to: Genowefa Wiktoria, Irena Konstancja, Janina Józefa, Krystyna Janina, Maria Henryka, Maria Stanisława, Mirosława Wiktoria, Stanisława Zofia, Stefania Janina, Wanda Julia, Zofia Julianna.

W parafii miechowskiej nie zauważa się zjawiska unikania pewnych imion czy piętnowania przez księży na chrzcie dzieci panieńskich imionami dziwacznymi, a tym samym ośmieszającymi i brzydkimi, o czym piszą między innymi J.S. Bystron (1938: 46) czy A. Krawczyk-Tyrpa (2004: 85)⁴. Wręcz przeciwnie, imiona nadawane tym dzieciom w ówczesnym okresie cieszyły się dużą popularnością i były raczej różnorodne. Warto dodać, iż wszystkie cytowane imiona nadawano również dzieciom z prawego łoża.

„Zwyczaj nadawania więcej niż jednego imienia sięga doby średniowiecza. W najwcześniejszym okresie, gdy imiona rodzime były jeszcze – obok chrześcijańskich – używane, zdarzało się przybieranie obok słowiańskiego drugiego imienia chrześcijańskiego” (Malec 1996a: 219). J. Hertel zwraca uwagę na to, iż dwuimiennosc była charakterystyczna nie tylko dla dynastii piastowskiej. W Polsce dwuimiennikami bywali duchowni i możni świeccy, a więc osoby reprezentujące wyższe warstwy ówczesnego społeczeństwa (Hertel 1979: 125–126). Moda na dwu- czy wieloimiennosc z biegiem lat sięgnęła także do warstw niższych, od XVII w. zaczęła przenikać do warstwy mieszczańskiej, następnie pojawiła się u ludności wiejskiej (Malec 1996b: 32).

Analiza miechowskich ksiąg metrykalnych wskazuje na bogaty repertuar imion podwójnych. Już w XIX w. w metrykach tych w grupie imion drugich obserwujemy bardzo duże urozmaicenie (Stachurska 1996: 211). W latach 1918–1939 moda na dwuimiennosc była już zjawiskiem powszechnym. Do grupy dwuimienników należały również bliźnięta płci żeńskiej. Warto zaznaczyć, że na 10 par bliźniąt, 7 ma dwa imiona: Natalia Anastazja, Zofia Janina (1919); Halina Dobrosława, Zofia Wiesława (1919); Maria Leokadia, Zdzisława Zofia (1920); Janina Helena, Stanisława Janina (1923); Janina Marianna, Anna Marianna (1923); Krystyna Marta, Maria Janina (1928); Stanisława Anna, Anna Maria (1936).

Badany materiał rejestruje 371 dwuimienniczek, wśród których pięciokrotnie powtórzyło się jedno zestawienie: Wanda Maria, czterokrotnie zanotowano 8 połączeń: Janina Helena, Janina Maria, Janina Marianna, Krystyna Janina, Krystyna Maria, Maria Barbara, Maria Józefa, Zofia Janina, trzykrotnie 16 połączeń: Barbara Teresa, Danuta Maria, Helena Julia, Irena Maria, Jadwiga Maria, Janina Zofia, Krystyna Janina, Krystyna Józefa, Krystyna Stanisława, Maria Halina, Maria Janina, Maria Leokadia, Marianna Anna, Marianna Stefania, Stanisława Zofia, Zdzisława Maria, reszta zestawień dwuimiennych pojawiła się dwu- lub jednokrotnie, np. Aleksandra Zdzisława (2 razy), Alina Janina (2 razy), Janina Franciszka (2 razy), Zofia Władysława (2 razy),

⁴ Jak podaje Anna Krawczyk-Tyrpa, jedną z przyczyn unikania pewnych imion było to, iż „księży wybierali dla panieńskich dzieci imiona odczuwane jako ośmieszające i brzydkie, a przez to, iż ich nosiciele byli w pogardzie – imiona te ulegały deprecjacji” (Krawczyk-Tyrpa 2004: 85).

Anna Cecylia (1 raz), *Anna Paulina* (1 raz), *Bogumiła Anastazja* (1 raz), *Zuzanna Teodozja* (1 raz).

W tym okresie w grupie dwuimienniczek do 6 dominujących na pierwszej pozycji imion żeńskich należały: *Maria* (58 użyć), *Janina* (42 użycia), *Zofia* (34 użycia), *Helena* (25 użyć), *Irena* (22 użycia) i *Marianna* (21 użyć). Na drugiej pozycji przodowały: *Maria* (55 użyć), *Józefa* (34 użycia), *Zofia* (29 użyć), *Janina* (26 użyć), *Marianna* (24 użycia). Wynika z tego więc, że *Maria* (113 użyć), *Janina* (68 użyć) i *Zofia* (63 użycia) tworzyły triadę najpopularniejszych imion pierwszych i drugich.

Współcześnie zjawisko dwuimienności występuje powszechnie zarówno wśród mieszkańców miasta, jak i wsi. W 2002 r. na 55 imion żeńskich zanotowano tylko 9 zapisów z jednym imieniem, a w 2005 r. na 60 imion – 13 zapisów jednoimiennych.

Biorąc pod uwagę 10 najczęstszych imion używanych w latach 1918–1939, trzeba stwierdzić, że współcześnie imiona te pojawiają się raczej rzadko bądź nie występują wcale. Problem ten przedstawia tabela 2⁵.

Tab. 2.

Lp.	Imię	1918–1939 (im. I i II)	2002 (im. I i II)	2005 (im. I i II)	2006 (im. I i II)
1.	Maria	113	2	2	1
2.	Janina	68	0	0	0
3.	Zofia	63	0	2	0
4.	Helena	45	0	0	0
5.	Marianna	45	0	0	0
6.	Józefa	42	1	0	0
7.	Stanisława	37	0	0	0
8.	Krystyna	34	0	0	0
9.	Anna	32	4	13	2
10.	Irena	30	0	0	0

Z tabeli jasno wynika, że jedynie *Anna* cieszy się stałą popularnością, rzadziej na chrzcie wybiera się imię *Maria* (5 użyć), sporadycznie występują: *Zofia* (2 użycia) i *Józefa* (1 użycie). Zupełnie brak takich imion, jak *Helena*, *Janina*, *Krystyna*, *Marianna* czy *Stanisława*.

Przejdźmy do imion trzecich. Księgi rejestrują jedynie 25 połączeń trójimiennych. Żadne z nich nie powtórzyło się, notujemy tylko ich jednostkowe użycia. Należą tu: *Alicja Maria Zofia*, *Alina Elżbieta Barbara*, *Anna Kazimiera Emilia*, *Anna Maria Kazimiera*, *Barbara Apolonia Franciszka*, *Elżbieta Maria Antonina*, *Elżbieta Marianna Janina*, *Helena Stanisława Józefa*, *Irena Elżbieta Barbara*, *Irena Felicja Janina*, *Jadwiga Wacława Józefa*, *Janina Maria Teresa*, *Jadwiga Halina Irena*, *Ludomiła Halina Stanisława*, *Maria Janina Barbara*, *Maria Helena Franciszka*, *Maria Helena Teresa*, *Maria Stanisława Zofia*, *Mirosława Bogusława Sabina*, *Stanisława Antonina*

⁵ Dane z lat: 2002, 2005 i 2006 wyekscerpowałam z Ksiąg chrztów Parafii Rzymskokatolickiej w Miechowie.

Maria, Stefania Teresa Maria, Urszula Janina Maria, Urszula Teresa Bożena, Wiesława Kamila Janina, Zofia Helena Anna.

Wśród imion żeńskich dominuje tu imię *Maria*, najczęściej spotykane w charakterze drugiego lub trzeciego imienia. Jak zauważono wcześniej, zarówno w nominacji jedno-, jak i wieloimiennej zajmuje ono pierwsze miejsce. Z opracowań naukowych wynika, że imię *Maria* w okresie międzywojennym było dość popularne również w innych dzielnicach Polski: w Białymstoku (Abramowicz 1993: 163), na Opolszczyźnie (Lech 2003: 122) czy Śląsku Opolskim (Magda-Czekaj 2000: 197).

Przedstawione powyżej żeńskie imiona chrzestne z ksiąg urodzeń miasta Miechowa tworzą bogaty zbiór imiennictwa, charakterystycznego dla okresu międzywojennego. Dają one ciekawy obraz zwyczaju i motywacji nadawania imion chrzestnych na tym terenie. Stanowią one także kontynuację badań prowadzonych na materiale ksiąg metrykalnych.

W imiennictwie tym, oprócz rzadko występujących imion słowiańskich, przeważają imiona chrześcijańskie. Analiza materiału wykazuje, iż dobór imion chrzestnych nie był przypadkowy. Przy ich nadawaniu kierowano się zarówno motywacją religijną, jak i świecką. Możemy też stwierdzić, iż w omawianym okresie mamy do czynienia zarówno z nominacją jedno-, jak i wieloimienną. Przeważał zwyczaj wieloimienności, który „stał się obecnie utrwalonym zwyczajem imienniczym” (Stachurska 1996: 214).

Warto podkreślić, iż spośród 115 imion żeńskich występujących w miechowskich księgach urodzeń olbrzymią popularnością cieszyło się imię *Maria* (122 użycia). Często sięgano również po imiona: *Janina* (101 użyc), *Zofia* (83 użycia), *Marianna* (61 użyc), *Helena* (59 użyc), *Stanisława* (54 użycia), *Józefa* (52 użycia), *Anna*, *Krystyna* (po 44 użycia), *Irena* (39 użyc), *Stefania* (27 użyc), *Teodozja* (27 użyc), *Barbara* (26 użyc), *Leokadia* (23 użycia), *Halina* (22 użycia), *Danuta*, *Sabina* (po 21 użyc).

Jeśli idzie o żeńskie imiona chrzestne zapisane w parafialnych księgach miechowskich, zwraca uwagę jednolitość zapisu. Niemal wszystkie imiona wystąpiły tu w postaci oficjalnej. Tylko jeden raz w księgach odnajdujemy imię zdrobniałe *Ania*, przeniesione z języka potocznego do oficjalnego.

Bibliografia

- Abramowicz Z., 1993, *Imiona chrzestne białostoczan w aspekcie socjolingwistycznym (lata 1885–1985)*, Białystok.
- Barczyński W., 2002, *Bazylika Grobu Bożego w Miechowie*, „Miechoviana. Szkice Historyczne”, red. W. Barczyński, S. Piwowarski, J. Włodarczyk, Miechów, s. 11–32.
- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Bystroń J.S., 1938, *Księga imion w Polsce używanych*, Warszawa.
- Gliński-Boksiński A., Barczyński W., 2007, *Bazylika Grobu Bożego w Miechowie*, Miechów.
- Hertel J., 1979, *Problem dwuimienności u Piastów we wcześniejszym średniowieczu (do potomstwa Bolesława Krzywoustego włącznie)*, „Onomastica” XXIV, s. 127–142.
- Kopertowska D., 1994, *Ewolucja motywacji w imiennictwie*, „Język Polski”, LXXV, s. 22–33.
- Krawczyk-Tyrpa A., 2004, *Imiona zakazane i unikane*, [w:] *Nazwy mówią*, red. M. Pająkowska-Kensik, M. Czachorowska, Bydgoszcz, s. 80–94.

- Lech D., 2003, *Imiona chrzestne mieszkańców Opolszczyzny w XIX i XX wieku. Analiza językowo-kulturowa*, „Onomastica Slavogermanica”, XXIV, s. 113–122.
- Leksykon miast polskich*, 1998, red. J. Kwiatek, T. Lijewski, Warszawa, s. 482–484.
- Magda-Czekaj M., 2000, *Imiona mieszkańców Olesna na Śląsku Opolskim i ich socjologiczne uwarunkowanie od XVI do 1. połowy XX w.*, „Onomastica”, XLV, s. 191–210.
- Malec M., 1994, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków.
- Malec M., 1995, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych, cz. 2: Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*, Kraków.
- Malec M., 1996a, *Kształtowanie się kategorii imienia w polskim systemie antroponimicznym (zarys problematyki)*, [w:] *Antroponimia słowiańska. Materiały z IX Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej*, red. E. Wolnicz-Pawłowska, J. Duma, Warszawa, s. 215–221.
- Malec M., 1996b, *O imionach i nazwiskach w Polsce. Tradycja i współczesność*, Kraków.
- Malec M., 2001, *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Kraków.
- Miasta polskie w tysiącleciu*, 1965, red. M. Stuchniński, Wrocław–Warszawa–Kraków, s. 649–650.
- Mrozkiewicz J., 2007, *Cmentarz parafialny w Miechowie*, Kraków.
- Pęckowski Z., 1967, *Miechów. Studia z dziejów miasta i ziemi miechowskiej do roku 1914*, Kraków.
- Pęckowski Z., 1992, *Ziemia Miechowska. Zarys dziejów osadnictwa do końca XVIII wieku*, Kraków.
- Reinz R., 1999, *Parafia Miechów w XX wieku. Życie społeczno-religijne*, [w:] *Bożogrobcy w Polsce*, red. M. Affek, Miechów–Warszawa, s. 245–260.
- Stachurska M., 1996, *Analiza porównawcza imiennictwa miechowian z lat: 1888, 1938, 1988*, „Kieleckie Studia Filologiczne”, t. 10, s. 203–223.
- Tomecka A., 1994, *Imiona chrzestne w księgach metrykalnych Nowej Brzeźnicy k. Częstochowy w XVII i XVIII wieku*, „Onomastica”, XXXIX, s. 157–177.
- Weber R., 1917, *Powiat miechowski w Polsce w roku 1917*, Miechów.
- Wędzki A., 1967, *Miechów*, [w:] *Słownik starożytności słowiańskich*, red. W. Kowalenko, G. Labuda, T. Lehr-Spławiński, t. 3, Wrocław, s. 245–246.
- Zaich T., 2006, *Miechowianie*, Miechów.

Female Christian names in the parish registers of Miechów

Abstract

In the present article, 115 Christian names of female children born between 1918 and 1939 have been presented and analysed. The source material is based on parish registers which are available in Miechów parochial office.

These names constitute a great collection of names typical of the interwar period. An interesting picture of Christian name-giving, its custom and motivation is obtained in this area. They also make the continuation of research which is conducted on the basis of the Births and Deaths Registration Act.